

ΑΞΟΝΕΣ ΒΕΛΤΙΩΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ

I. Θέματα διοίκησης ΑΕΙ

Κεντρικά ζητούμενα των αλλαγών στην ανώτατη παιδεία είναι η βελτίωση της διοικητικής λειτουργίας τους με διατήρηση της αυτονομίας τους. Σημαντική κριτική έχει γίνει για τη σημερινή κατάσταση και πολλές αιτίες έχουν υποδειχθεί. Παράμετροι, οι οποίες δεν έχουν αναδειχθεί όσο πρέπει στο σχετικό προβληματισμό, είναι αφενός μην η συσσώρευση πολλών διοικητικών αρμοδιοτήτων στη Σύγκλητο και πολυάριθμων και πολυποίκιλων αρμοδιοτήτων στο ολιγομελές Πρυτανικό Συμβούλιο, και αφετέρου το γεγονός ότι στα σημερινά όργανα διοίκησης δεν διασφαλίζεται η ύπαρξη της απαιτούμενης σωρευτικής εμπειρίας διοίκησης.

Η πρόταση που διατυπώνεται στη συνέχεια επιδιώκει τη βελτίωση της διοικητικής λειτουργίας και την ομαλή μετάβαση σε καθεστώς αυξημένης αυτονομίας των Ιδρυμάτων, επιδιώκοντας τη μέγιστη δυνατή συναίνεση της Πανεπιστημιακής κοινότητας.

I.1. Όργανα διοίκησης

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, προτείνεται η διοίκηση των πανεπιστημίων να ασκείται, σε επίπεδο Ιδρύματος, από τα εξής τρία όργανα:

Σύγκλητος

Αποτελεί το ανώτερο όργανο του Ιδρύματος, εξασφαλίζοντας όμως ότι θα απαλλαγεί από διαχειριστικές αρμοδιότητες, και θα μπορεί απρόσκοπτα να επικεντρώνεται στα θέματα χάραξης και εποπτείας της εκπαιδευτικής, ερευνητικής και κοινωνικής στρατηγικής του Ιδρύματος καθώς και στην ανάπτυξη πολιτικών υλοποίησής της. Εγκρίνει σημαντικά κανονιστικά κείμενα όπως ο Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας, καθώς και όλα τα άλλα ακαδημαϊκά θέματα για τα οποία είναι και σήμερα αρμόδια.

Το Διευρυμένο Πρυτανικό Συμβούλιο

Είναι το όργανο που αναλαμβάνει την υλοποίηση των πολιτικών που καθορίζει η Σύγκλητος, καθώς και τη φροντίδα για την εύρυθμη λειτουργία του Ιδρύματος. Το Διευρυμένο Πρυτανικό Συμβούλιο αποτελεί μετεξέλιξη, με διεύρυνση των αρμοδιοτήτων και ενίσχυση με την αναγκαία τεχνογνωσία του σημερινού Πρυτανικού Συμβουλίου. Έχει τις κρίσιμες διοικητικές αρμοδιότητες κυρίως για την αντιμετώπιση διαχειριστικών προβλημάτων καλής λειτουργίας του Ιδρύματος.

Ενδεικτικά, μεταξύ των κύριων αρμοδιοτήτων του οργάνου αυτού μπορούν να αναφερθούν η σύνταξη του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας και η φροντίδα για την τήρησή του, η κατάρτιση του προϋπολογισμού, η οργάνωση των διοικητικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών του Ιδρύματος και η μέριμνα για συνεχή βελτίωση της λειτουργίας τους, η έγκριση προκήρυξης προσωπικού για θέσεις ευθύνης, η διαχείριση της περιουσίας του Ιδρύματος.

Η σύνθεση του Διευρυμένου Πρυτανικού Συμβουλίου προτείνεται να αποτελείται από τον Πρύτανη και τους Αντιπρυτάνεις, τον Γραμματέα του Ιδρύματος, και τουλάχιστον πέντε μέλη ΔΕΠ που διαθέτουν τεχνογνωσία και εμπειρία σχετική με θέματα Διοίκησης, Οργάνωσης, Χρηματοοικονομικής και Δημοσίου Δικαίου.

Τα μέλη ΔΕΠ που συμμετέχουν στο Διευρυμένο Πρυτανικό Συμβούλιο Διοίκησης εκλέγονται από τη Σύγκλητο, για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (μεγαλύτερο της θητείας των Πρυτανικών αρχών), με βάση τα προσόντα τους, μετά από σχετική προκήρυξη των θέσεων. Για την εκλογή βαρύνουσα σημασία έχει η σχετική εμπειρία και τα επιτεύγματα από την πράξη (εντός και εκτός του Ιδρύματος). Προτεραιότητα στην εκλογή έχουν τα μέλη ΔΕΠ του Ιδρύματος. Σε περίπτωση που για οποιονδήποτε λόγο κάποιες από τις θέσεις αυτές δεν είναι δυνατόν να καλυφθούν από μέλη ΔΕΠ του Ιδρύματος, στο Διευρυμένο Πρυτανικό Συμβούλιο εκλέγονται μέλη ΔΕΠ άλλων Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων της χώρας.

Πρύτανης και Αντιπρυτάνεις

Ο Πρύτανης προεδρεύει τόσο της Συγκλήτου όσο και του Διευρυμένου Πρυτανικού Συμβουλίου. Ο Πρύτανης και οι Αντιπρυτάνεις διατηρούν τις κύριες σημερινές αρμοδιότητες, προτείνεται όμως να γίνει μεταβίβαση σημαντικού πλήθους διαχειριστικών και ελεγκτικών αρμοδιοτήτων ελάσσονος σημασίας, στους Προέδρους των Τμημάτων και τους προϊσταμένους των Διοικητικών Υπηρεσιών.

Αναδεικνύονται όπως και σήμερα με καθολική ψηφοφορία των μελών της Πανεπιστημιακής Κοινότητας. Αλλαγές όμως πρέπει να γίνουν στην βαρύτητα της ψήφου των διαφόρων κατηγοριών της Πανεπιστημιακής Κοινότητας, προς δύο κατευθύνσεις: (i) της αύξησης της βαρύτητας της γνώμης όσων επιτελούν διδακτικό και ερευνητικό έργο ή έχουν γενικότερα μόνιμη σχέση με το Ίδρυμα, και (ii) της στάθμισης της ψήφου των εκλεκτορικών σωμάτων των διαφόρων κατηγοριών, ανάλογα με το ποσοστό συμμετοχής των μελών τους στις εκλογές.

II: Θέματα Οικονομικά και Χρηματοδότησης

II.1 Οικονομική Διαχείριση και Ευελιξία

Η συνταγματική πρόβλεψη της οργάνωσης του πανεπιστημίου ως ΝΠΔΔ δημιουργεί σοβαρά προβλήματα οργανωτικής ευελιξίας και λειτουργικότητας. Η νομική μορφή του το εγκλωβίζει σε ανελαστικές νομικές ρυθμίσεις και σε αυστηρούς ελέγχους δημόσιου λογιστικού.

Το Πανεπιστήμιο είναι απαραίτητο να θεσμοθετηθεί ως ιδιότυπο νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου που θα του επιτρέψει την διαχείριση των οικονομικών σε σχέση με τις λειτουργικές δαπάνες και τις αναπτυξιακές επενδύσεις με κανόνες που θα αφίστανται του δημόσιου λογιστικού. Οι κανόνες αυτοί θα είναι προσαρμοσμένοι στις ιδιαιτερότητες της αποστολής του, η οποία είναι σαφώς διαφορετική από εκείνη των άλλων φορέων του στενού και ευρύτερου δημοσίου τομέα. Είναι προφανές ότι οι κανόνες αυτοί δεν είναι δυνατόν να διαμορφωθούν ερήμην της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Το κανονιστικό πλαίσιο που θα προκύψει πρέπει να είναι περιεκτικό αλλά να παραμένει σε γενικό επίπεδο, ώστε να επιτρέπει την προσαρμογή του ανάλογα με το μέγεθος του Πανεπιστημίου, το γνωστικό αντικείμενο των Σχολών του κλπ. Ο έλεγχος της εφαρμογής του λιτού αυτού πλαισίου παραμένει στους υφιστάμενους ελεγκτικούς μηχανισμούς. Σε όλες τις φάσεις της προτεινόμενης αυξημένης ευελιξίας στην διαχείριση θα υπάρχει πλήρης διαφάνεια, με εξασφαλισμένη την δυνατότητα άμεσης πρόσβασης σε στοιχεία δαπανών και άλλων οικονομικών πράξεων.

Η μισθοδοσία του μόνιμου προσωπικού παραμένει ως έχει σε κεντρικό επίπεδο, με διατήρηση του ενιαίου μισθολογίου. Με τον τρόπο αυτό προστατεύεται η ακαδημαϊκή κοινότητα από την εισαγωγή της «αγοραίας» αξιολόγησης στις Πανεπιστημιακές λειτουργίες και δραστηριότητες.

II.2 Χρηματοδότηση

Ο τρόπος χρηματοδότησης του Πανεπιστημίου πρέπει να υπαγορεύεται από την αποστολή του, που είναι η θεώρηση της εκπαίδευσης και της έρευνας ως μιας αδιάσπαστης ενότητας στο πλαίσιο μιας συνολικής ανθρωπιστικής παιδείας.

Η χρήση δεικτών ποιότητας και επιτευγμάτων δεν μπορεί να αποτελέσει βάση για τη χρηματοδότηση των Πανεπιστημίων. Η θεώρησή τους, στα πλαίσια ελέγχου της ποιότητας της παρεχόμενης πανεπιστημιακής εκπαίδευσης σε κάθε περίπτωση έπεται της εξασφάλισης της αναγκαίας κρατικής χρηματοδότησης για την ανάπτυξη των σπουδών και της έρευνας, για την κάλυψη των αναγκών σε ανθρώπινο δυναμικό και για την απόκτηση των απαραίτητων υποδομών σε κτήρια και εξοπλισμούς.

Για τον προσδιορισμό επομένως του τρόπου χρηματοδότησης των Πανεπιστημίων η Πολιτεία ιδρύει Ανεξάρτητη Αρχή στελεχωμένη από εξειδικευμένους επιστήμονες. Η Αρχή αυτή είναι επιφορτισμένη με την κατανομή της συνολικής χρηματοδότησης που διατίθεται ετησίως από το ΥΠΔΒΜΘ για τα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα. Η Αρχή με βάση τις λειτουργίες και δράσεις τού κάθε Ιδρύματος αλλά και με βάση τον αριθμό των εισαγόμενων φοιτητών αποτιμά το ύψος της απαιτούμενης χρηματοδότησης. Η αποτίμηση αυτή γίνεται με αντικειμενικές παραμέτρους λειτουργικού κόστους και λαμβάνει υπόψη την ακαδημαϊκή λογική που επιβάλλεται να υιοθετούν στην άσκηση των καθηκόντων τους τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας, σε αντίθεση με την λογική της αγοράς και της επιχειρηματικότητας.

Ο αντικειμενικός ποσοτικός προσδιορισμός των παραπάνω παραμέτρων κόστους και η υιοθέτησή τους, μετά από συμφωνία με κάθε Ίδρυμα, θα οδηγήσει ουσιαστικά και στον αντικειμενικό προσδιορισμό της απαιτούμενης συνολικής χρηματοδότησης για το ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο.

Με τον τρόπο αυτό το ύψος της απαιτούμενης χρηματοδότησης για την Ανώτατη Παιδεία αλλά και για το κάθε Ίδρυμα ξεχωριστά θα πάψει να αποτελεί θέμα συνεχών

διαπραγματεύσεων και διαφωνιών μεταξύ του Υπουργείου ΠΔΒΜΘ και των Ιδρυμάτων και όλα τα μέρη θα αναλάβουν ως προς το θέμα αυτό τις ευθύνες τους.

Ποσοστό της τάξεως του 5% πέραν του παραπάνω συνολικού ποσού εξασφαλίζεται ετησίως από την Πολιτεία για την χρηματοδότηση καινοτόμων προτάσεων εκπαίδευσης, την ανάπτυξη ερευνητικών δραστηριοτήτων και υποδομών στο πλαίσιο της δημιουργίας κέντρων αριστείας. Οι προτάσεις αυτές διαμορφώνονται από την ακαδημαϊκή κοινότητα των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων και αξιολογούνται με τα κατάλληλα ακαδημαϊκά κριτήρια από την Ανεξάρτητη Αρχή ώστε να επιλέγουν εκείνες που θα χρηματοδοτηθούν με βάση το διατιθέμενο ετήσιο συνολικό ποσό.

Παράλληλα η Ανεξάρτητη Αρχή συμφωνεί με κάθε ίδρυμα τους ακαδημαϊκούς στόχους τόσο σε εκπαιδευτικό όσο και σε ερευνητικό επίπεδο, ώστε να διασφαλίζεται η επιθυμητή ποιότητα στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Οι στόχοι προσδιορίζονται με ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια που υπαγορεύονται από διεθνή ακαδημαϊκά πρότυπα. Λαμβάνουν επίσης υπόψη παραμέτρους με κοινωνικές διαστάσεις.

Η επίτευξη των στόχων αποτελεί την βάση αποτίμησης του παρεχόμενου πανεπιστημιακού έργου, που ως δημόσιο αγαθό επιβάλλεται να αξιολογείται. Η αξιολόγηση αυτή είναι υποχρέωση του δημόσιου Πανεπιστημίου προς την κοινωνία, στην οποία λογοδοτεί για την βέλτιστη χρήση της δημόσιας χρηματοδότησης στην επίτευξη της αποστολής του. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης χρησιμοποιούνται για την συνεχή βελτίωση του πανεπιστημιακού έργου χωρίς να παραβιάζεται η θεσμική αυτοτέλεια του Πανεπιστημίου. Τα αποτελέσματα αυτά δημοσιοποιούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

III. Οργάνωση Σπουδών

Το Τμήμα αποτελεί την βασική ακαδημαϊκή μονάδα στο Πανεπιστήμιο. Έχει την ευθύνη για την διαμόρφωση του προγράμματος σπουδών και για την οργάνωση της διδασκαλίας που προσφέρει.

Το σύγχρονο Πανεπιστήμιο αναβαθμίζει και εξελίσσει συνεχώς τις μεθόδους διδασκαλίας. Είναι απαραίτητη η συντονισμένη αναθεώρηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας ώστε να προωθηθούν σύγχρονες μέθοδοι διδασκαλίας και να υιοθετηθούν νέες μέθοδοι διαμόρφωσης βαθμολογίας που θα απαλλάξουν από την μονομερή εξάρτηση της τελικής εξέτασης. Προς την κατεύθυνση αυτή η Πολιτεία είναι απαραίτητο να εξασφαλίσει στο Πανεπιστήμιο τους απαιτούμενους μηχανισμούς και το απαιτούμενο διδακτικό/τεχνικό προσωπικό.

Τα θέματα βέβαια βελτίωσης της οργάνωσης των σπουδών δεν ρυθμίζονται με νομοθετικές διατάξεις θεσμικού χαρακτήρα. Η απαίτηση από το θεσμικό πλαίσιο είναι να επιτρέψει αλλά και να ενθαρρύνει τα Ιδρύματα να διαμορφώσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στον εκπαιδευτικό και ερευνητικό προσανατολισμό τους.

Οποιαδήποτε πάντως διακριτή μετεξέλιξη Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο και ιδιαίτερα στο ΕΜΠ, προϋποθέτει την τήρηση των αρχών περί της αποστολής και της δομής τους και πρέπει να τεκμηριώνεται πλήρως σε επίπεδο επιστημονικής/τεχνολογικής ανάγκης. Πρέπει επίσης να εξασφαλίζεται ότι δεν θα θίγονται οι δυνατότητες απασχόλησης των αποφοίτων των υφιστάμενων Τμημάτων και ότι η όποια μετεξέλιξη θα οδηγεί με βάση το Πρόγραμμα Σπουδών σε Πτυχίο με άμεση επαγγελματική αντιστοίχιση και απασχόληση.